

Пономаренко М. В., Мироненко Х. В. Особливості пленерного живопису в портретних творах О. Мурашка // Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (31 січ.-2 лют. 2020 р., м. Одеса) / коорд. проекту Д. О. Величко; упорядн. А. І. Носенко; відп. секр. Д. О. Величко, А. І. Носенко; ДЗ «Південноукр. Нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського». – Одеса: Астропринт, 2020. – с. 88 – 90.

Ключові слова: портретний жанр, пленерний живопис, твори О. Мурашка.

Анотація: на прикладах портретних творів О. Мурашка показано особливості пленерного живопису у творчості майстра.

Пономаренко Марина Валентинівна,

кандидат мистецтвознавства, викладач кафедри образотворчого мистецтва

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України,

Мироненко Христина Валеріївна,

здобувач вищої освіти ОС «магістр» Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені

К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Особливості пленерного живопису в портретних творах О. Мурашка

Ключові слова: портретний жанр, пленерний живопис, твори О. Мурашка.

Постать Олександра Олександровича Мурашка є визначальною в історії українського живопису. Його шлях в мистецтві було прокладено крізь традиції вітчизняної реалістичної школи, які майстер поєднав із досвідом французьких імпресіоністів. Орієнтири його портретної творчості – це цілісний образ людини і природи, який втілювався в кольоровому повнозвуччі декоративних фарб. Мурашко органічно сприйняв концептуальні підходи імпресіоністів, у творах яких домінувало зображення людини на природі. Імпресіонізм змінив кольорове бачення світу художника, посилив його

інтерес до пленеру. Портрети, виконані митцем, наповнені звучанням насиченого кольору та світлоносністю тональної палітри. Імпресіоністичне бачення природи та експресивний підхід художника до вирішення живописних задач – передача певного стану освітлення природи і природи, виявлення загальних світових та кольорових відносин – були предметом дослідження багатьох мистецтвознавців. Незважаючи на це, дослідження пленерних портретів «На кормі» (1906) та «Сонячні плями. Жорж і Олександра Мурашко» (1908) залишається актуальним у зв'язку з поверненням важливої ролі портретного жанру в сучасному мистецтві України, у тому числі – портретного живопису на пленері.

У портреті «На кормі» О. Мурашко зобразив свого кузена Жоржа у човні на тлі сільського ставка. Художній задум втілюється у композиції – фігура чоловіка зображена фрагментарно. Таке рішення створює у глядача відчуття відкритого простору, хоча фігуру портретованого розташовано на першому плані. У полотні художник використав синтезований метод передачі природи, особливості якого полягають в поєднанні традиційних для Модерну прийомів та засобів виразності (використання гнучкої лінії, узагальнених кольорових плям, плавних силуетів) з мовою пленерного живопису (сонячні плями, активізація кольору, яскраві рефлекси). Майстер віртуозно відтворив атмосферні ефекти та відчуття сонячного світла. Постаць Жоржа осяяна полуденним сонцем, завдяки використанню чистих бурштинових відтінків кадміїв жовтих і помаранчевих. Використання яскравих чистих барв, характерне для пленерного живопису, виявилось в зображенні білого капелюха Жоржа, схожого на «жовтий», завдяки його відтворенню через інтенсивні сонячні відтінки стронцію. Обличчя та одяг молодого чоловіка вирішено через теплі жовтогарячі та оливкові відтінки. Корма човна написана золотаво-вохристими кольорами, які контрастують з прохолодними відтінками синьо-зеленого тла водойми. Тепло-холодний контраст оптично підсилює колір фігури юнака, прикрашеної світлими мазками, ніби орнаментом із сонячних плям, зображеної на холодному тлі

синьої води. Узагальнення форми та її трактування як широких колірних площин, посилює декоративність твору.

У полотні «Сонячні плями. Жорж і Олександра Мурашко» відчувається єдність стилю, підпорядкування всіх зображень єдиному хроматичному ладу сонячного освітлення. Композиція побудована за принципом світлового та кольорового контрасту постаті до оточення. На це вказує бронзовий відтінок засмаглих облич, білосніжно-блакитна одежа портретованих, світлі силуети яких тонально виділяються на тлі крон темно-зелених дерев. Фігури зображені у тіні дерев. Такий мотив дав змогу майстру втілити прийоми, характерні для пленерного живопису: використання яскравих відтінків та відкритих кольорів, що складають своєрідну живописну мозаїку. Розчинення контуру постатей у просторі, їх текучі силуети підкреслюють імпресіоністичні тенденції в зображенні світло-повітряного середовища. Композиція у творі гармонійна завдяки балансу кольорових та тональних відношень. Незважаючи на динамічне пленерне письмо, картина має завершений характер та цілісність образу.

Отже, в основу пленерного портретного живопису Мурашка закладені художні принципи імпресіонізму: активізація кольору, використання яскравої чистої колористичної палітри, контраст взаємодоповнюючих кольорів, розчинення силуету постатей в світло-повітряному середовищі, складні модуляції відтінків в зображенні кольору білих предметів. Водночас, художник звертався до прийомів та засобів виразності Модерну: плавні форми та лінії, стилізація, декоративне трактування живописних плям.